

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Р. РИКАМĂЕ

представено на 15 април 2021 година¹

Дело C-564/19

Наказателно производство

срещу

IS

(Преюдициално запитване, отправено от Pesti Központi Kerületi Bíróság (Централен районен съд Пеща, Унгария))

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Право на информация в наказателното производство — Директива 2012/13/ЕС — Право на устен и писмен превод — Директива 2010/64/ЕС — Право на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство — Директива 2016/343/ЕС — Право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес — Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Член 267 ДФЕС — Допустимост — Жалба в интерес на закона срещу акт, с който се разпорежда преюдициално запитване — Правомощие на висшестоящата юрисдикция да обяви този акт за незаконосъобразен“

1. Как да се определи дали решението на Съда по отправено до него преюдициално запитване е необходимо на запитващата юрисдикция, „за да бъде постановено нейното решение“ по смисъла на член 267, параграф 2 ДФЕС? Как да се тълкува изразът „да бъде постановено нейното решение“, който е ключът към преюдициалното производство? Със сигурност този въпрос не е нов, но той придоби особено измерение в рамките на твърде многобройните случаи, в които се твърдят нарушения на принципите на правовата държава и на независимостта на правосъдието, разгледани от Съда или в процес на разглеждане. Следва да се отбележи, че до Съда редовно са отправяни преюдициални въпроси, които понякога са и зов за помощ от разтревожени и дори застрашени от дисциплинарни производства национални съдии, на които трябва да бъде даден отговор при строго зачитане на правилата на този своеобразен правен способ — преюдициалното запитване.

2. В решение от 26 март 2020 г., *Miasto Łowicz и Prokurator Generalny* (C-558/18 и C-563/18, наричано по-нататък „решение *Miasto Łowicz*“, EU:C:2020:234) Съдът се опитва да обобщи своята практика по допустимостта на преюдициалните запитвания в тази толкова чувствителна област, където понятието „сила на пресъдено нещо“ може да има и друго измерение освен чисто юридическото. Настоящото дело е повод Съдът да уточни обхвата на това решение, като отговори по-специално на първо по рода си питане, свързано с

¹ Език на оригиналния текст: френски.

постановено от висшестояща юрисдикция, действаща като последна инстанция, решение за незаконосъобразност на определение за преюдициално запитване, без да са засегнати правните последици от посоченото определение.

I. Правна уредба

A. Правото на Съюза

3. Наред с някои разпоредби от първичното право, а именно член 19 ДЕС, член 267 ДФЕС и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (по-нататък наричана „Хартата“), за настоящото дело са релевантни и членове 2 и 5 от Директива 2010/64/ЕС², членове 1, 6 и 8 от Директива 2012/13/ЕС³ и членове 1 и 8 от Директива (ЕС) 2016/343⁴.

Б. Унгарското право

1. Правила относно правото на заподозряното или обвиняемото лице да ползва майчиния си език

4. Член 78, параграф 1 от A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Закон № XC от 2017 г. за приемане на Наказателно-процесуалния кодекс, Magyar Közlöny 2017/99., стр. 9484, наричан по-нататък „наказателно-процесуалният кодекс“) по същество гласи, че ако страна в наказателното производство желае да използва като майчин език друг език, различен от унгарския, тя има право да използва майчиния си език и да бъде подпомагана от устен преводач.

5. По силата на член 201, параграф 1 от наказателно-процесуалния кодекс в наказателното производство може да бъде назначен само устен преводач, който има официална квалификация, но ако това не е възможно, може да бъде назначен и устен преводач, който знае езика в достатъчна степен.

6. Съгласно член 755, параграф 1, букви а) и аа) от наказателно-процесуалния кодекс, в случай че заподозряно лице или обвиняем, което/който пребивава на известен адрес в чужбина, е надлежно призован(о) и не се яви в съдебното заседание, наказателното производство трябва да продължи в негово отсъствие, ако няма основание за издаване на европейска или международна заповед за арест или ако такава заповед не е издадена, тъй като прокуратурата не иска налагане на наказание „лишаване от свобода“ или настаняване във възпитателен център под надзор.

7. По силата на член 2 от A szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet (Декрет № 24/1986 на Министерския съвет относно специализирания и устния превод (Magyar Közlöny 1986/24.) специализиран писмен или

² Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 година относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (ОВ L 280, 2010 г., стр. 1).

³ Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 2012 г., стр. 1).

⁴ Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство (ОВ L 65, 2016 г., стр. 1).

устен превод може да се извършва срещу възнаграждение в рамките на трудово или друго правоотношение за извършване на определена работа само от писмен или устен преводач, който има необходимата квалификация. Администрацията и централното управление на писмения и устния превод са от компетентността на министъра на правосъдието. Считано от 1 октомври 2009 г., удостоверяването на професионалната квалификация на устните преводачи, които извършват дейност като самостоятелно заети лица, не е регламентирано.

8. A szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26) MM rendelet (Декрет № 7/1986 на министъра на образованието относно изискванията за получаване на квалификация на специализиран и устен преводач) (Magyar Közlöny 1986/24.) гласи, че квалификация на специализирани писмени и устни преводачи имат лицата, които имат квалификация на специализиран писмен преводач, специализиран писмен преводач-редактор, устен преводач, специализиран устен преводач и конферентен преводач. Такава квалификация може да се получи във висши учебни заведения като основно образование или продължаващо обучение, както и в учебни заведения, определени от министъра на културата. Декретът определя и условията, при които може да бъде получена такава квалификация, но не предвижда никакъв начин за удостоверяване на изпълнението на тези условия.

2. Правила относно преюдициалното производство и жалбата в интерес на закона

9. Член 490, параграфи 1 и 2 от наказателно-процесуалния кодекс гласи по същество, че национална юрисдикция може служебно или по искане на страна да спре производството и да отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз, в което да постави преюдициални въпроси.

10. Член 513, параграф 1, буква а) от наказателно-процесуалния кодекс гласи, че определението за преюдициално запитване не подлежи на обжалване по общия ред.

11. Член 491, параграф 1, буква а) от наказателно-процесуалния кодекс гласи по същество, че спряното наказателно производство трябва да бъде възобновено, ако причината за спиране на производството отпадне.

12. Член 667, параграф 1 от наказателно-процесуалния кодекс гласи, че главният прокурор може да подаде жалба „в интерес на закона“ като извънреден способ, чрез който Kúria (Върховен съд, Унгария, наричан по-нататък „Kúria“) да установи незаконосъобразността на решенията и определенията на долните инстанции.

13. Член 669 от наказателно-процесуалния кодекс гласи следното:

„1. Ако Kúria счете за основателна жалбата в интерес на закона, той се произнася със съдебно решение, в което установява незаконосъобразността на обжалвания акт, а в противен случай отхвърля жалбата с определение.

2. Когато установи незаконосъобразността на съответния акт, Kúria може да оправдае обвиняемия, да отмени наложено принудително лечение, да прекрати производството, да наложи по-леко наказание или да приложи по-лека мярка, да отмени обжалвания акт и при необходимост да върне делото на съответния съд за провеждането на ново производство.

3. Извън хипотезите, посочени в параграф 2, решението на Kúria се свежда само до установяване на незаконосъобразността.

[...]“.

II. Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

14. Пред запитващата юрисдикция, едноличен състав на Pesti Központi Kerületi Bíróság (Централен районен съд Пеща, Унгария) (наричана по-нататък „запитващият съд“), е образувано наказателно производство срещу подсъдимия IS въз основа на обвинителен акт, изготвен на 26 февруари 2018 г. от прокурора на V и XIII район на Будапеща (Унгария) за предполагаемо нарушение на законодателството относно оръжията и боеприпасите. Подсъдимият, който е шведски гражданин от турски произход, е арестуван в Унгария на 25 август 2015 г. и е разпитан като заподозрян на същата дата. Преди разпита той е поискал съдействието на адвокат и устен преводач. При разпита, на който адвокатът не е могъл да присъства, заподозреният е уведомен чрез устния преводач за подозренията срещу него, но отказва да дава обяснения, тъй като не може да се посъветва с адвоката си. След разпита обвиняемият е освободен.

15. Подсъдимият пребивава извън Унгария и призовката за делото е върната с отбелязване „непотърсена“. Като се има предвид, че поисканото от прокуратурата наказание е глоба, съгласно националното право запитващата юрисдикция е длъжна да продължи производството задочно. В съдебното заседание защитата на подсъдимия представя молба за отправяне на преюдициално запитване, която е уважена.

16. В акта за преюдициалното запитване запитващият съд отбелязва, че член 5, параграф 1 от Директива 2010/64 гласи, че държавите членки трябва да вземат конкретни мерки, за да гарантират, че качеството на устния и писмения превод отговаря на изискванията, посочени в член 2, параграф 8 и член 3, параграф 9 от тази директива, което означава, че устният превод трябва да бъде достатъчно качествен, за да гарантира справедливо производство, по-специално като се осигури заподозрените лица или обвиняемите да бъдат запознати с делото, водено срещу тях, и да могат да упражнят правото си на защита. Той изтъква още, че съгласно член 5, параграф 2 от същата директива, за да насърчат адекватността на устния и писмения превод и ефективния достъп до тях, държавите членки се стремят да съставят регистър или регистри на независими устни и писмени преводачи с необходимата квалификация. Според запитващия съд, в производството няма никаква информация за начина, по който е бил избран устният преводач и е била проверена неговата компетентност, нито за това дали устният преводач и обвиняемият се разбират.

17. Освен това запитващият съд посочва изискванията по член 4, параграф 5 и член 6, параграф 1 от Директива 2012/13 заподозрените лица или обвиняемите незабавно да бъдат информирани писмено на език, който разбират, за техните права, както и за престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени. В този контекст той посочва, че в Унгария не съществува официален регистър на писмени и устни преводачи и че в унгарската правна уредба не е уточнено кой и по какви критерии може да бъде назначен в наказателното производство като *ad hoc* писмен или устен преводач, тъй като е регламентиран само официалният писмен превод на документите. Така според запитващия съд се поставя въпросът дали разглежданите от него национална правна уредба и практика са съвместими с директивите относно правата на лицата, срещу които се

води наказателно производство в Съюза, и дали от правната уредба на Съюза следва, че в случай на несъвместимост националният съд не може да продължи производството в отсъствие на подсъдимия.

18. От друга страна, запитващият съд отбелязва, че след влизането в сила на съдебната реформа от 2012 г. администрацията и централното управление на съдебната система са възложени на председателя на Országos Bírószági Hivatal (Национална служба на съдебната власт, Унгария, наричана по-нататък „НССВ“), който се избира от Народното събрание за срок от девет години, и че този председател има широки правомощия, включително да взема решения за назначаване на съдии, за определяне на председатели на съдилища и за образуване на дисциплинарни производства срещу съдии. Той уточнява още, че на Националния съдебен съвет (наричан по-нататък „НСС“), чиито членове се избират от съдиите, е възложено да контролира действията на председателя на НССВ и да одобрява неговите решения в определени случаи. На 2 май 2018 г. НСС приел доклад, в който констатирал, че в практиката си председателят на НССВ редовно е нарушавал закона, като обявявал конкурси за назначаване на съдии и председатели на съдилища за неуспешни без адекватни мотиви и като назначавал временни председатели на съдилища по свой избор, например председателя на Fővárosi Törvényszék (Градски съд Будапеща, Унгария), който е въззивна инстанция на запитващата юрисдикция. Настоящото положение се характеризирало с напрегнат конфликт между председателя на НССВ и НСС. В този контекст запитващият съд си поставя въпроса дали този начин на функциониране на НССВ е съвместим с принципа на независимост на съдебната власт, прогласен в член 19 ДЕС и в член 47 от Хартата. Той се пита още дали в такъв контекст производството пред него може да се счита за справедлив процес.

19. Нещо повече, запитващият съд отбелязва, че националната система за заплащане предвижда възнагражденията на съдиите да са по-ниски от тези на прокурорите, както и по усмотрение на председателя на НССВ и на председателите на съдилища да се предоставят различни материални стимули, които са много по-високи от основните възнаграждения на съдиите и които по този начин могат потенциално да представляват неправомерно влияние и да доведат до нарушаване на независимостта на съдебната власт.

20. При тези обстоятелства Pesti Központi Kerületi Bíróság (Централен районен съд Пеща, Унгария) решава да спре производството и да отправи до Съда три групи преюдициални въпроси (първи въпрос, букви а) и б), втори въпрос, букви а) и б) и трети въпрос, букви а) и б).

21. С акт за преюдициално запитване от 18 ноември 2019 г. запитващият съд решава да подаде допълнение към първоначалното си запитване и да отправи допълнителни преюдициални въпроси.

22. Във връзка с това запитващият съд обяснява, че след депозирането на първоначалното преюдициално запитване, на 19 юли 2019 г. главният прокурор е образувал пред Kúria производство срещу акта за преюдициално запитване по настоящото дело, като е използвал извънредния способ за обжалване по член 668 от наказателно-процесуалния кодекс, наречен „жалба в интерес на закона“, и с окончателно решение от 10 септември 2019 г. Kúria е обявил този акт за незаконосъобразен, като по същество е приел, че поставените въпроси са неотнормирани за разрешаване на спора в главното производство и че първият въпрос в действителност няма да се тълкува правото на Съюза, а да бъде установено, че приложимото унгарско право не съответства на принципите, защитени от

правото на Съюза. Запитващият съд посочва, че въпреки декларативния характер на решението на Kúria, той си поставя въпроси относно поведението, което следва да възприеме по-нататък в главното производство, с оглед на евентуалната несъвместимост на това решение с правото на Съюза.

23. Запитващият съдия добавя, че на 25 октомври 2019 г. председателят на Fővárosi Törvényszék (Градски съд Будапеща) е започнал дисциплинарно производство срещу него, като буквално е възпроизвел мотивите на решението на Kúria от 10 септември 2019 г. След постъпила от унгарското правителство информация, че това производство е прекратено, Съдът поставя въпрос на запитващия съд. В отговора си от 10 декември 2019 г. последният потвърждава, че с документ от 22 ноември 2019 г. посоченият председател е оттеглил акта за започване на дисциплинарното производство, и посочва, че не възнамерява да промени допълнителното преюдициално запитване.

24. При тези обстоятелства Pesti Központi Kerületi Bíróság (Централен районен съд Пеща) решава да отправи до Съда допълнителни преюдициални въпроси (четвърти въпрос, букви а)—в) и пети въпрос). Така с двата си акта запитващата юрисдикция поставя на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) а) Трябва ли член 6, параграф 1 ДЕС и член 5, параграф 2 от Директива 2010/64 да се тълкуват в смисъл, че за да гарантира правото на справедлив съдебен процес на подсъдимите, които не владеят езика на производството, държавата членка трябва да състави регистър на независими устни и писмени преводачи с необходимата квалификация, или, при липса на такъв, да гарантира по друг начин възможността за упражняване на контрол върху адекватното качество на устния превод в съдебното производство?
- б) При утвърдителен отговор на предходния въпрос и ако в конкретния случай поради липса на адекватно качество на устния превод не може да се установи дали подсъдимият е информиран за предмета на разследването или на обвинението срещу него, трябва ли член 6, параграф 1 ДЕС, член 4, параграф 5 и член 6, параграф 1 от Директива 2012/13 да се тълкуват в смисъл, че при тези обстоятелства производството не може да бъде продължено като задочно?
- 2) а) Трябва ли принципът на независимост на съдебната власт, предвиден в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, в член 47 от [Хартата] и в практиката на Съда, да се тълкува в смисъл, че е налице нарушение на посочения принцип, ако председателят на [НССВ], натоварен с функциите по централно управление на съдилищата и назначен от Парламента, единствения, пред който той носи отговорност и който може да го освободи от длъжност, запълва длъжността председател на съд, чиито правомощия са свързани по-специално с правилата за разпределение на делата, образуването на дисциплинарни производства срещу съдии и тяхното атестиране, чрез временно пряко назначаване, като избягва провеждането на конкурс и постоянно игнорира мнението на компетентните органи за самоуправление на съдиите?

- б) При утвърдителен отговор на втория въпрос, буква а) и ако съдията, разглеждащ дадено дело, има основателни причини да се страхува, че ще му бъдат причинени неоправдани вреди поради правораздавателните или административните му дейности, трябва ли посоченият принцип да се тълкува в смисъл, че не е гарантиран справедлив съдебен процес?
- 3) а) Трябва ли принципът на независимост на съдебната власт, предвиден в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, в член 47 от [Хартата] и в практиката на Съда, да се тълкува в смисъл, че не е в съответствие с посочения принцип положение, при което, за разлика от прилаганата през предходните десетилетия практика, от 1 септември 2018 г. насам унгарските съдии получават съгласно закона възнаграждение, по-ниско от това на прокурорите от съответната категория, имащи едни и същи ранг и прослужено време, и ако се вземе предвид икономическото положение в страната, заплатите им като цяло не съответстват на значимостта на изпълняваните от тях функции, като се има предвид по-специално практиката на административните ръководители да предоставят премии по свое усмотрение?
- б) При утвърдителен отговор на предходния въпрос, трябва ли посоченият принцип на независимост на съдебната власт да се тълкува в смисъл, че при такива обстоятелства не може да се гарантира правото на справедлив съдебен процес?
- 4) а) Трябва ли разпоредбата на член 267 [ДФЕС] да се тълкува в смисъл, че ѝ противоречи решение от националната съдебна практика, по силата на което в производство за уеднаквяване на съдебната практика на държавата членка най-висшата съдебна инстанция квалифицира като незаконосъобразно определението на нисшестоящия съд, с което започва преюдициалното производство, без да се засягат правните последици от разглежданото определение?
- б) При утвърдителен отговор на четвъртия въпрос, буква а), трябва ли член 267 [ДФЕС] да се тълкува в смисъл, че запитващата юрисдикция не трябва да взема предвид решенията на висшестоящата юрисдикция в противен смисъл и принципните позиции, приети в интерес на единството на правото?
- в) При отрицателен отговор на четвъртия въпрос, буква а), може ли в такъв случай спряното наказателно производство да бъде възобновено, при положение че преюдициалното производство е в ход?
- 5) Трябва ли принципът на независимост на съдебната власт, закрепен в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и в член 47 от Хартата, както и в практиката на Съда, да се тълкува в смисъл, че с оглед на член 267 ДФЕС този принцип е нарушен, когато срещу съдия е образувано дисциплинарно производство, с довода че е започнал преюдициално производство“.

III. Производството пред Съда

25. Писмени становища са представени от унгарското, нидерландското и шведското правителство и от Европейската комисия.

IV. Анализ

26. Преди всичко е уместно да се отбележи, че унгарското правителство оспорва допустимостта на всички отправени до Съда преюдициални въпроси с един и същ довод, а именно липсата на връзка между разпоредбите от правото на Съюза, чието тълкуване е поискано, и спора в главното производство, като отправените въпроси са описани като неотнормирани за разрешаването на този спор. Този общ упрек изисква диференциран отговор въз основа на релевантната практика на Съда, и по-конкретно на нейния консолидиран в решение *Miasto Łowicz* израз.

27. В това решение Съдът припомня, че съгласно постоянната практика въпросите, свързани с тълкуването на правото на Съюза и поставени от националния съд в нормативната и фактическа рамка, която той определя съгласно своите правомощия и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Пак от постоянната съдебна практика обаче следва, че въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоки за тълкуването на правото на Съюза, необходими им за разрешаване на висиящия пред тях спор. Основанието за отправяне на преюдициално запитване е не формулирането на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси, а необходимостта от отговор за ефективното решаване на даден правен спор⁵.

28. Видно от самия текст на член 267 ДФЕС, отправеното преюдициално запитване трябва да е „необходимо“, за да може запитващата юрисдикция да постанови „нейното решение“ по образуваното пред нея дело. Така, Съдът нееднократно припомня, че както от съдържанието, така и от структурата на член 267 ДФЕС е видно, че преюдициалното производство по-специално предполага действително наличие на висящ пред националните юрисдикции спор, в който те трябва да се произнесат с решение, отразяващо евентуално решението по преюдициалното запитване. В преюдициалното производство Съдът има за задача да подпомогне запитващата юрисдикция при решаването на висиящия пред нея конкретен спор. Следователно в рамките на такова производство между посочения спор и разпоредбите от правото на Съюза, чието тълкуване се иска, трябва да има такава връзка, че това тълкуване да е обективно необходимо за акта, който трябва да бъде постановен от запитващата юрисдикция⁶.

29. От решение *Miasto Łowicz* се установява, че тази връзка може да бъде пряка или непряка. Връзката е пряка, когато националната юрисдикция трябва да приложи правото на Съюза, чието тълкуване се иска, за да разреши спора в главното производство по същество. Връзката е непряка, когато преюдициалното решение може да даде на запитващата юрисдикция тълкуване на правото на Съюза, което да ѝ позволи да разреши процесуални въпроси от правото на Съюза или от националното право, преди да може да се произнесе по същество по спора, с който е сезирана⁷.

⁵ Решение *Miasto Łowicz* (т. 43 и 44).

⁶ Решение *Miasto Łowicz* (т. 45 и 46).

⁷ Вж. решение *Miasto Łowicz* (т. 49—51). В решение от 25 юни 2020 г., *Ministerio Fiscal* (Орган, който може да получи молба за международна закрила) (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, т. 49) се уточнява, че отхвърлянето на подадено от национална юрисдикция запитване е възможно само ако се окаже, че производството по член 267 ДФЕС е било отклонено от целта си и всъщност цели да подтикне Съда да се произнесе чрез привиден спор, или ако е съвсем очевидно, че правото на Съюза не може да се приложи нито пряко, нито косвено към обстоятелствата в разглеждания случай.

30. Предвид тези уточнения приемам, че отговорът, който следва да се даде на оплакването за недопустимост, направено от унгарското правителство, със сигурност трябва да е отрицателен за първия въпрос и утвърдителен за втория и третия въпрос, докато разрешението по четвъртия и петия въпрос изисква по-нюансиран анализ. В това отношение, що се отнася до поредността при разглеждане на въпросите, според мен е необходимо най-напред да бъде разгледан четвъртият преюдициален въпрос, който е предизвикан от развитието на националните производства, образувани след първия акт за преюдициално запитване, в случая въз основа на подадената от главния прокурор жалба в интерес на закона и постановеното след това решение на Kúria, с което този акт е обявен за незаконосъобразен. Струва ми се, че този въпрос има предварителен характер от гледна точка на логиката на разсъжденията, в смисъл че се отнася до допустимостта на първоначалното преюдициално запитване.

A. По четвъртия въпрос

31. С четвъртия въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 267 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска най-висшата национална юрисдикция, сезирана с жалба в интерес на закона, да постанови решение, с което да обяви за незаконосъобразен акта за преюдициално запитване, без обаче да засегне неговите правни последици относно спирането на главното производство и продължаването на преюдициалното производство, с довода че преюдициалните въпроси не са необходими за разрешаване на спора и имат за цел да бъде установена несъвместимостта на националното право с правото на Съюза. Запитващата юрисдикция пита Съда и за последиците от утвърдителния или отрицателния отговор на този въпрос за протичането на главното производство и вземането предвид на решението на висшестоящата юрисдикция с оглед на принципа на предимство на правото на Съюза.

1. По допустимостта

32. В подкрепа на своите твърдения за недопустимост унгарското правителство подчертава, че този въпрос няма значение за изхода на главното производство, доколкото Kúria не е отменил акта за преюдициално запитване и за спиране на наказателното производство, нито е задължил запитващата юрисдикция да оттегли или да измени този акт. Следователно протичането на съдебното производство в никакъв случай нямало да бъде прекъснато и Съдът щял *in fine* да може да приеме разглежданото преюдициално запитване за допустимо.

33. Според мен тези доводи не могат да се приемат, тъй като разглежданият преюдициален въпрос трябва да се счита за допустим поради непряка, но реална връзка между спора в главното производство и член 267 ДФЕС. Всъщност с четвъртия преюдициален въпрос и поисканото с него в конкретния случай тълкуване на тази разпоредба запитващата юрисдикция иска разяснения не по съществуването на спора, с който е сезирана и който сам по себе си е свързан с други въпроси от правото на Съюза, а във връзка с процесуален проблем, който тя трябва да разреши *in limine litis*, доколкото той се отнася до условията за продължаване на главното производство след решението на Kúria, с което актът за първоначалното преюдициално запитване е обявен за незаконосъобразен⁸.

⁸ Вж. в този смисъл решение от 19 ноември 2019 г., А. К. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд) (C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 99).

34. В това отношение е важно да се подчертае, че според член 490, параграф 1 от унгарския наказателно-процесуален кодекс „юрисдикцията може служебно или по искане на страна да отправи преюдициално запитване до Съда в съответствие с правилата, установени в Договорите, които са в основата на Европейския съюз“. Според текста съответно на параграфи 2 и 3 от този член, юрисдикцията се произнася с определение за отправяне на преюдициално запитване и същевременно за спиране на производството, или отхвърля искането за образуване на преюдициално производство. След като главният прокурор подава жалба в интерес на закона на основание член 667, параграф 1 от наказателно-процесуалния кодекс, Кúria упражнява контрол за законосъобразност на първоначалния акт за преюдициално запитване с оглед на член 490 от същия кодекс.

35. От решението на Кúria се установява, че той най-вече иска да провери дали запитващата юрисдикция е имала основание да отправи преюдициалните въпроси, от което зависи законосъобразността на последвалото спиране на наказателното производство. Така той счита, че посочените въпроси не са необходими за разрешаване на спора, тъй като не се поставят в действителност или нямат никаква връзка с фактите по посочения спор⁹, като освен това с първите въпроси не се цели тълкуване на правото на Съюза, а установяване на несъответствието на приложимото унгарско право с правото на Съюза¹⁰. От това Кúria прави извода, че с определението за образуване на преюдициално производство и за спиране на наказателното производство запитващата юрисдикция е нарушила закона за наказателното производство, в случая — правилата на член 490 от наказателно-процесуалния кодекс. При тези обстоятелства, макар първоначалният акт за преюдициално запитване да не е отменен от Кúria, той все пак е обявен за незаконосъобразен от гледна точка на унгарския правен ред¹¹.

36. При наличието на това решение на Кúria, запитващата юрисдикция излага въпросите, които си задава относно поведението, което трябва да възприеме с оглед на редица обстоятелства. Първо, тя се позовава на член 491, параграф 1, буква а) от унгарския наказателно-процесуален кодекс, който гласи, че ако причината за спиране на производството отпадне, съдът възобновява разглеждането на делото, което би могло да се случи в хипотеза, при която посочената причина е приета за незаконосъобразна, както е в случая. По-нататък запитващият съдия подчертава, че с оглед на неговата длъжност и съответните разпоредби от статута, отнасящи се по-специално до атестирането на съдиите, той е длъжен по принцип да зачита законността и да се съобразява с насоките в съдебната практика на горните инстанции, тоест, да се въздържа от приемане на всякакви незаконосъобразни съдебни решения. Накрая, макар решението на Кúria да няма задължителна правна сила, то е публикувано в официалния сборник с принципни съдебни решения, чиято цел е да се гарантира единството на националното право, и запитващата юрисдикция би могла да се отклони от него само ако мотивира изрично своята позиция.

37. Следва да се отбележи, че декларативното действие на решението на Кúria и липсата на промяна в положението *inter partes* не излизат извън фазата на преюдициалното запитване и спирането на главното производство до постановяване на решението на Съда. Следващият въпрос за наказателната отговорност на подсъдимия остава изцяло открит и трябва да бъде разрешен с крайния акт на запитващата юрисдикция, който се основава на първоначален акт за преюдициално запитване, обявен за незаконосъобразен в унгарския

⁹ Вж. точки 67 и 70 от решението на Кúria.

¹⁰ Вж. точка 64 от решението на Кúria.

¹¹ В точка 20 от решението на Кúria се уточнява, че обжалването в интерес на закона позволява да се избегне положение, при което не е възможно съдебен акт, който по принцип е незаконосъобразен, да бъде отменен.

правен ред с окончателно решение на Kúria. Интересно е да се отбележи, че в своите мотиви¹² Kúria посочва, че нисшестоящата юрисдикция има правомощие да спре наказателното производство, ако са изпълнени изискваните по закон условия, което е възможно единствено „за да се постанови законосъобразно и обосновано решение *по същество*“ (курсивът е мой). От тези мотиви следва, че незаконосъобразността на междинния акт за спиране непременно може да засегне редовността на крайното решение по същество. Безспорно е, че решението по същество, относно тази отговорност, може да бъде обжалвано чрез редовните способности в националното право, без дори да се споменава възможността за ново обжалване в интерес на закона по инициатива на главния прокурор.

38. От допълнителния акт за преюдициално запитване се установява, че алтернативата пред запитващия съд с оглед на възможните отговори на Съда на неговото запитване относно съвместимостта на решението на Kúria с член 267 ДФЕС е следната:

- ако Kúria е могъл надлежно да обяви първоначалния акт за преюдициално запитване за незаконосъобразен, той трябва да продължи наказателното производство и да се произнесе по отговорността на подсъдимия, като вземе предвид единствено материалите по националното дело, а първият, вторият и третият преюдициален въпрос трябва да се считат за напълно неотнормирани за тази цел¹³,
- ако Kúria неправилно е обявил горепосочения акт за незаконосъобразен, той трябва да приложи правото на Съюза, така както го тълкува Съдът в решението си, за да реши по същество спора в главното производство, като в името на предимството на правото на Съюза не се съобрази с решението на Kúria.

39. С оглед на изложените по-горе съображения според мен отговорът на Съда на четвъртия въпрос може да предостави на запитващата юрисдикция тълкуване на правото на Съюза, в случая на член 267 ДФЕС, което да му позволи да разреши процесуален въпрос от националното право, преди да се произнесе по същество по спора в главното производство, с който е сезиран¹⁴. Ето защо този въпрос е напълно допустим.

2. По същество

40. От представената на Съда преписка се установява, че според унгарското наказателно-процесуално право, макар да няма редовен способ за обжалване на акт за преюдициално запитване и за спиране на главното производство, този акт може да бъде атакуван чрез извънреден способ, в случая с подадена от главния прокурор пред Kúria жалба в интерес на закона, чието предназначение е да гарантира единството на националното право. Сезираната по този ред висшестояща инстанция има правомощието да обяви посочения по-горе акт за незаконосъобразен, като действието на установителното решение е само за в бъдеще.

¹² Вж. точка 75 от решението на Kúria.

¹³ В това отношение ми се струва, че в текста на четвъртия въпрос, буква в) има известно двусмислие, което пречи да се даде полезен отговор от Съда в рамките на преюдициално производство, чието протичане не е засегнато от решението на Kúria. Формулировката на посочения въпрос, който изтъква проблем с последователността във времето, би имала смисъл само ако допълнителното преюдициално запитване се разглежда отделно и с приоритет от Съда, какъвто не е случаят, тъй като всички въпроси са събрани в рамките на едно общо преюдициално производство, в което Съдът ще постанови само едно решение. С други думи, обратно на изложеното от Комисията и от нидерландското правителство, въпросът не е дали запитващата юрисдикция трябва да изчака отговора на Съда, без да трябва „междувременно“ да възобнови разглеждането на спряното национално производство.

¹⁴ Решение Miasto Łowicz (т. 51).

41. Според практиката на Съда, що се отнася до юрисдикция, чиито решения подлежат на обжалване съгласно националното право, член 267 ДФЕС допуска актовете на такава юрисдикция, с които сезира Съда с преюдициално запитване, да останат подчинени на предвидените от националното право нормални способности за защита. Изходът от подобно обжалване обаче не може да ограничи правомощието, което запитващата юрисдикция има по силата на член 267 ДФЕС да сезира Съда, ако тя счита, че висящо пред нея дело повдига въпроси относно тълкуването на разпоредби от правото на Съюза, изискващи решение на Съда. Така Съдът постановява, че тази компетентност не може да бъде поставена под съмнение от прилагането на разпоредби от националното право, които позволяват на въззивната юрисдикция да измени акта, с който се разпорежда отправянето на преюдициално запитване до Съда, да отмени това запитване и да разпорежи на постановилата този акт юрисдикция да възобнови спряното производство по вътрешното право¹⁵. В положение, при което едно дело за втори път е висящо пред първоинстанционна юрисдикция, след като първоначално постановеното от нея решение е отменено от юрисдикция, действаща като последна инстанция, Съдът приема също така, че посочената първоинстанционна юрисдикция е свободна да сезира Съда по силата на член 267 ДФЕС независимо от наличието във вътрешното право на правило, съобразно което съдът е обвързан от преценката на правната страна на спора, направена от по-горната юрисдикция.

42. Следва да се отбележи, че тези две разрешения не са релевантни, доколкото решението на Кúria не отменя акта за преюдициално запитване, не задължава запитващата юрисдикция да го оттегли или да го измени, нито дори да възобнови първоначално спряното наказателно производство. Висшестоящата юрисдикция е констатирала незаконосъобразност, без да я отстрани. Все пак анализът на това решение не би могъл да се ограничи до тази констатация и единствено до неговия диспозитив, който задължително трябва да се тълкува в светлината на мотивите, от които той не може да бъде отделен.

43. В това решение Кúria прави проверка за законосъобразност на първоначалния акт за преюдициално запитване от гледна точка на член 490 от унгарския наказателно-процесуален кодекс, който се счита за „проекция“ в националното законодателство на изискванията на правото на Съюза относно преюдициалните запитвания¹⁶. В съответствие с тази особена предпоставка, придружена от формална уговорка относно зачитането на компетентността на Съда, Кúria осъществява форма на контрол за допустимост на първоначалния акт за преюдициално запитване, с който цели да определи дали отговорът на поставените от съда по разглежданото дело въпроси е необходим за произнасянето по съществуващото на делото. Въз основа на своя анализ на делото той приема, че първият въпрос в действителност не се поставя, а вторият и третият въпрос нямат никаква връзка с делото. Още по-учудващ е вторият мотив за законосъобразност, възприет в съответствие с исканията на главния прокурор по първия въпрос, а именно че в действителност с него не се цели тълкуване на правото на Съюза, а да се установи, че приложимото унгарско право не съответства на принципите, защитавани от правото на Съюза. Този мотив, свързан с преценка на целта на преюдициалните въпроси, съответства на прилагането на постоянна практика на най-висшата унгарска национална юрисдикция, с отегчаващото в случая обстоятелство, че

¹⁵ Решения от 16 декември 2008 г., *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, т. 89, 93, 95 и 98) и от 16 януари 1974 г., *Rheinmühlen-Düsseldorf* (166/73, EU:C:1974:3).

¹⁶ Вж. точки 47 и 66 от решението на Кúria.

възприетото разрешение се отнася до самия акт за преюдициално запитване, а не до акт, с който съдът, който разглежда делото по същество, отказва да уважи искане на страна за преюдициално запитване.

44. Струва ми се, че така мотивирано, посоченото решение засяга правото на запитващия съд да отправи преюдициално запитване до Съда и по този начин нарушава член 267 ДФЕС, така както е тълкуван от Съда.

45. В това отношение е необходимо да се припомни, първо, че съгласно член 19 ДЕС националните юрисдикции и Съдът са длъжни да гарантират пълното прилагане на правото на Съюза във всички държави членки, както и защитата по съдебен ред на правата, които правните субекти черпят от посоченото право. По-специално, ключовият елемент в така създадената правораздавателна система е производството за преюдициално запитване, предвидено в член 267 ДФЕС, което с установяването на диалог между съдии именно между Съда и юрисдикциите на държавите членки има за цел да осигури еднообразното тълкуване на правото на Съюза, което дава възможност да се осигурят неговата безпротиворечивост, пълното му действие и автономията му, както и, в последна сметка, присъщият характер на установеното с Договорите право¹⁷.

46. Член 267 ДФЕС предоставя на националните юрисдикции най-широко право да сезират Съда, ако сметат, че висящо пред тях дело повдига въпроси, които налагат тълкуване или преценка на валидността на разпоредбите на правото на Съюза за целите на решаването на отнесените до тях спор. Освен това националните юрисдикции са свободни да упражнят това право във всеки момент от производството, който според тях е подходящ. Ето защо не би могло законодателна или установена в съдебната практика национална норма да възпрепятства националната юрисдикция да упражни това право, което всъщност е присъщо на установената с член 267 ДФЕС система на сътрудничество между националните юрисдикции и Съда, както и на отредената от тази разпоредба функция на националните юрисдикции да прилагат правото на Съюза¹⁸.

47. Така очертаният преюдициален диалог не е тристранно отношение, което да включва и друга юрисдикция, освен Съда и запитващата юрисдикция, която да може да извършва самостоятелна преценка за релевантността и необходимостта от преюдициалното запитване, като впоследствие констатира неговата незаконосъобразност поради липсата на тези характеристики¹⁹. Това положение противоречи на факта, че преюдициалното запитване се основава на диалог между съдилища, чието начало зависи изцяло от преценката на релевантността и на необходимостта от това запитване, която прави националната юрисдикция при условията на извършваната от Съда ограничена проверка²⁰. С други думи, проверката за допустимостта на преюдициалните въпроси е от изключителната компетентност на Съда.

¹⁷ Решение от 6 март 2018 г., *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158, т. 36 и 37).

¹⁸ Решения *Miasto Łowicz* (т. 56 и 57) и от 5 април 2016 г., *PFE* (C-689/13, EU:C:2016:199, т. 34).

¹⁹ В точка 26 от становището си по първото преюдициално запитване унгарското правителство не се страхува да посочи, че е обосновано при преценката си за допустимостта на поставените преюдициални въпроси Съдът „да вземе под внимание изразеното от *Kúria* мнение“, тъй като последният изрично е изразил становището си по релевантността на посочените въпроси.

²⁰ Вж. в този смисъл решения от 16 декември 2008 г., *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, т. 91 и 96) и от 27 февруари 2014 г., *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, т. 31). Както посочва генералният адвокат *Poiares Maduro* в заключението си по делото, по което е постановено решение от 16 декември 2008 г., *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:294), „[ч]рез преюдициалното запитване националната юрисдикция става част от един дебат за [правото на Съюза], без да е зависима от други национални власти или съдебни инстанции[...]. Намерението на [Д]оговора не е било подобен диалог да се филтрира от други национални юрисдикции, независимо от съдебната йерархия в конкретната държава“.

48. Второ, ефективното прилагане на правото на Съюза би било застрашено, ако изходът от обжалването пред най-висшата национална инстанция може да попречи на националния съд, разглеждащ спор, по отношение на който се прилага правото на Съюза, да упражни предоставеното му по член 267 ДФЕС право да отправи до Съда въпросите относно тълкуването или валидността на правото на Съюза, за да му даде възможност да прецени дали дадена национална норма е съвместима с него²¹. Струва ми се, че такъв е случаят с решението на *Kúria*, в което се прави анализ на целта на поставените на Съда преюдициални въпроси в съответствие с постоянна съдебна практика в този смисъл, за да бъде предотвратен контрол за съвместимост на националните норми с правото на Съюза. Има опасност такава практика в правораздаването да доведе до положение, при което националният съдия, който има съмнения относно съвместимостта на вътрешното право с правото на Съюза, да предпочете да не поставя на Съда преюдициални въпроси, за да избегне обявяването за недействителен на акта за отправяне на преюдициално запитване и за спиране на главното производство, което може да се отрази на валидността на решението по същество, което предстои да постанови²².

49. Трето, съгласно постоянната съдебна практика постановеното от Съда решение по преюдициалното запитване обвързва националния съд по отношение на тълкуването, или валидността на разглежданите актове на институциите на Съюза при решаването на спора в главното производство²³. След като е получила отговора на Съда на поставен от нея въпрос относно тълкуването на правото на Съюза, юрисдикция, действаща като първа или последна инстанция, трябва да направи всичко възможно, за да бъде приложено даденото от Съда тълкуване на правото на Съюза²⁴. Член 267 ДФЕС изисква запитващата юрисдикция да гарантира пълното действие на даденото от Съда тълкуване на правото на Съюза²⁵. В случая ми се струва, че решение на най-висшата национална юрисдикция, публикувано в сборник, предназначен за принципните решения, с което се обявява окончателно за незаконосъобразно в националния правен ред определение за преюдициално запитване, предхождащо решението по същество за разрешаване на спора в главното производство, в което трябва да бъде включен отговорът на Съда на поисканото тълкуване на правото на Съюза, може да попречи на изпълнението на това задължение от страна на запитващата юрисдикция.

50. Оказва се, че решението на *Kúria* може да постави под съмнение съществените характеристики на установената от член 267 ДФЕС система на сътрудничество между Съда и националните юрисдикции и предимството на правото на Съюза във вътрешния правен ред.

51. Накрая е необходимо да се добави, че Съдът приема, че националният съд, натоварен в рамките на своята компетентност с прилагането на разпоредбите на правото на Съюза, е длъжен да гарантира пълното действие на тези норми, като при необходимост по собствена инициатива оставя без приложение разпоредбите на националното законодателство, които им противоречат, дори те да са приети впоследствие. Разпоредба от националното право, която пречи за прилагането на предвиденото в член 267 ДФЕС производство, трябва да бъде оставена без приложение, без да е необходимо съответната юрисдикция да иска или да изчаква нейната предварителна отмяна по законодателен път

²¹ Вж. решение от 22 юни 2010 г., *Melki и Abdeli* (C-188/10 и C-189/10, EU:C:2010:363, т. 45).

²² Вж. в този смисъл решение от 5 юли 2016 г. *Огнянов* (C-614/14, EU:C:2016:514, г. 25).

²³ Вж. решение от 5 октомври 2010 г., *Елчинов* (C-173/09, EU:C:2010:581, т. 29).

²⁴ Вж. в този смисъл решение от 5 април 2016 г., *PFE* (C-689/13, EU:C:2016:199, т. 42).

²⁵ Вж. решение от 5 юли 2016 г., *Огнянов* (C-614/14, EU:C:2016:514, т. 28).

или по какъвто и да било друг конституционен способ²⁶. Всъщност всяка разпоредба от национална правна система или всяка законодателна, административна или съдебна практика, която може да намали ефективността на правото на Съюза, поради факта че отказва на компетентния да прилага това право съд правомощието в самия момент на прилагането да извърши всичко необходимо, за да изключи прилагането на националните законови разпоредби, които евентуално представляват пречка за пълното действие на нормите на Съюза, е несъвместима с изискванията, произтичащи от самото естество на правото на Съюза²⁷.

52. С оглед на изложените по-горе съображения, предлагам на четвъртия въпрос да се отговори, че при наличието на норми от националното право относно прилагането на предназначен за уеднаквяване на това право извънреден способ за отмяна на акт за преюдициално запитване, член 267 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на такива норми, които позволяват на сезираната висшестояща юрисдикция да обяви този акт за незаконосъобразен, без да засяга неговите правни последици относно спирането на главното производство и продължаване на преюдициалното производство, с мотива че поставените преюдициални въпроси не са необходими за разрешаване на спора и целят да се установи несъвместимостта на националното право с правото на Съюза. Предимството на правото на Съюза задължава националния запитващ съд да не прилага тези норми и съдебните решения, които ги прилагат.

Б. По първия въпрос

1. По допустимостта

53. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на норма от правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси²⁸.

54. В случая от представената на Съда преписка не става очевидно, че положението в случая съответства на една от тези хипотези. Обратно, пред запитващата юрисдикция понастоящем има висящо наказателно производство, водено задочно срещу IS, шведски гражданин от турски произход, обвинен в нарушение на законодателството относно огнестрелните оръжия и боеприпасите след проведено разследване, по време на което заинтересованото лице е разпитано от полицейските служби в присъствието на устен преводач, който му е превел информацията за неговите права и в какво е заподозрян. Следва да се отбележи, че спорът по същество в главното производство има очевидна връзка с правото на Съюза, по-специално с разпоредбите на директиви 2010/64 и 2012/13, за които се отнася първият преюдициален въпрос, поради което запитващата юрисдикция ще трябва да приложи това право, за да постанови решение по съществуващото на посочения спор.

²⁶ Решение от 2 март 2021 г., А.В. и др. (Назначаване на съдиите във Върховния съд — Жалби) (C-824/18, EU:C:2021:153, т. 141).

²⁷ Решения от 22 юни 2010 г., Melki и Abdeli (C-188/10 и C-189/10, EU:C:2010:363, т. 43 и 44) и от 5 април 2016 г., PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, т. 40 и 41).

²⁸ Вж. решение от 19 ноември 2019 г., А. К. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд) (C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 97 и 98).

55. Твърденията на унгарското правителство не могат поставят под въпрос тази констатация и следващата от нея допустимост на преюдициалния въпрос. Така съображенията относно твърдяната простота на фактическата и правната преценка на случая в главното производство и липсата на необходимост от тълкуване на правото на Съюза, тъй като преписката по производството, водено срещу IS, не разкрива никакви данни, които да породят съмнение в достатъчното качество на устния превод, са неотнормими. В това отношение е достатъчно да се припомни, че националните юрисдикции разполагат с възможно най-широко право да сезират Съда, ако сметат, че висиящото пред тях дело подвига въпроси във връзка с тълкуването или преценката на валидността на разпоредбите на правото на Съюза, по които въпроси те трябва да вземат решение²⁹. С други думи, дори да се предположи, че няма никакво място за съмнение за отговора на първия въпрос, това обстоятелство не би могло да попречи на национална юрисдикция да постави на Съда преюдициален въпрос и не води до недопустимост на така поставения въпрос.

2. По обхвата и преформулирането на преюдициалния въпрос

56. Следва да се припомни, че в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда, той трябва да бъде полезен с отговора си на националния съд, за да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това, при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени. Всъщност задача на Съда е да тълкува всички разпоредби на правото на Съюза, които са необходими на националните юрисдикции, за да се произнасят по споровете, с които са сезирани, дори тези разпоредби да не са изрично посочени във въпросите, отправени от тези юрисдикции до Съда. Следователно, въпреки че запитващата юрисдикция формално е ограничила въпросите си до тълкуването на определени разпоредби на правото на Съюза, това обстоятелство не е пречка Съдът да ѝ предостави всички насоки за тълкуване на това право, които могат да бъдат полезни за решаване на делото, с което тя е сезирана, независимо дали тази юрисдикция ги е посочила или не в споменатите въпроси. В това отношение Съдът трябва да изведе от цялата информация, предоставена от запитващата юрисдикция, и по-специално от мотивите на акта за преюдициално запитване, разпоредбите от правото на Съюза, които изискват тълкуване предвид предмета на спора в главното производство³⁰.

57. Според текста на двете части на въпроса запитващата юрисдикция пита Съда относно тълкуването на член 5, параграф 2 от Директива 2010/64 (първа част) и на член 4, параграф 5 и член 6, параграф 1 от Директива 2012/13, като посочва и член 6, параграф 1 ДЕС (втора част).

58. Предвид фактите, които са в основата на главното производство, и за да бъде даден полезен и възможно най-пълен отговор на преюдициалния въпрос, разглеждането на поставения въпрос не следва да се ограничи само до аспектите, които са изрично изложени от запитващата юрисдикция. Уместно е неговият обхват да се разшири, като се

²⁹ Решение от 11 септември 2014 г., А (C-112/13, EU:C:2014:2195, т. 35).

³⁰ Решение от 13 юни 2019 г., Моро (C-646/17, EU:C:2019:489, т. 39 и 40).

вземат предвид редица други разпоредби от директиви 2010/64, 2012/13 и 2016/343, както и член 47 от Хартата. Ето защо предлагам двете части на въпроса да бъдат преформулирани по следния начин:

- трябва ли членове 2, 3 и 5 от Директива 2010/64 да се тълкуват в смисъл, че задължават държавите членки да гарантират на заподозрените лица или обвиняемите, които не говорят или не разбират езика на наказателното производство, право на устен превод, достатъчно качествен, за да гарантира справедливо производство, като създадат регистър на независими писмени и устни преводачи, които притежават необходимата квалификация, и/или въведат съдебен контрол на посоченото качество?
- трябва ли разпоредбите на Директива 2010/64 във връзка с тези на директиви 2012/13 и 2016/343 и с член 47 от Хартата да се тълкуват в смисъл, че не допускат възможността за задочно съдебно производство срещу обвиняем, който не говори или не разбира езика на наказателното производство и за когото не може да бъде установено дали в хода на разследването е бил уведомен за подозренията или обвинението срещу него поради липса на адекватен устен превод?

3. По същество

59. След приемането на Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 т., стр. 1; Специално издание на български език 2007 г. глава 19, том 6, стр. 3) съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси постепенно се обогатява с други правни актове, чието координирано прилагане има за цел да засили доверието на държавите членки към националните им правни системи, за да се осигури признаването и изпълнението в Съюза на съдебните решения по наказателни дела с цел да се избегне всякаква безнаказаност на извършителите на престъпните деяния³¹.

60. Директиви 2010/64, 2012/13 и 2016/343 са сред тези правни актове, които конкретизират приетата от Съвета през 2009 г. пътна карта за укрепване на процесуалните права на лицата в рамките на наказателното производство, която е приветствана от Европейския съвет и обявена за неразделна част от Стокхолмската програма³². Всички тези норми от вторичното право имат за цел да укрепят процесуалните права на заподозрените лица или на обвиняемите в рамките на наказателното производство, за да гарантират правото им на справедлив съдебен процес, като за тази цел се основават, според посоченото в съответните им съображения, на правата, предвидени по-специално в членове 6, 47 и 48 от Хартата. Съответното приложно поле на посочените директиви впрочем е дефинирано почти идентично, за да обхване наказателното производство в неговата цялост, от момента, в който лицата са уведомени от компетентните органи на държава членка, че са заподозрени или обвиняеми за извършването на престъпление, до края на производството с приемане на решението, което има за цел да определи

³¹ Вж. решение от 12 декември 2019 г., *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie* (Прокурори на Лион и Тур) (C-566/19 PPU и C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 43).

³² Резолюция на Съвета от 30 ноември 2009 година относно пътна карта за укрепване на процесуалните права на заподозрени лица или на обвиняеми в рамките на наказателното производство (ОВ С 295, 2009 г., стр. 1) и „Европейски съвет Стокхолмска програма — Отворена и сигурна Европа в услуга и за защита на гражданите“, точка 2.4 (ОВ С 115, 2010 г., стр. 1).

окончателно дали тези лица са извършили посоченото престъпление³³. За да бъде даден отговор на поставения въпрос, според мен следва към директиви 2010/64, 2012/13 и 2016/343 да се подходи и те да се разгледат във връзка помежду си.

a) По първата част на въпроса

61. Запитващата юрисдикция си поставя въпроса относно правото на достатъчно качествен устен превод, предвиден в Директива 2010/64, що се отнася до привеждането в действие и контрола на това право.

62. Съгласно съображение 17 от Директива 2010/64, съдържащите се в нея общи минимални правила трябва да гарантират безплатна и „достатъчна“ езикова помощ, позволяваща на заподозрените лица или обвиняемите, които не говорят или не разбират езика на наказателното производство, пълноценно да упражняват правото си на защита, с цел осигуряване на справедливо производство. Член 1, параграф 1 от Директива 2010/64 предвижда правото на устен и на писмен превод по-специално в наказателното производство. Предмет на правото на устен превод, предвидено в член 2 от Директива 2010/64, е преводът от устен преводач при устната комуникация на заподозрените лица или обвиняемите с разследващите и съдебните органи или евентуално с техните защитници. С други думи, за да се осигури справедливост на производството и възможност съответното лице да упражни правото си на защита, тази разпоредба гарантира, че това лице, когато самото то трябва да направи устни изявления в наказателното производство, било то направо пред компетентните съдебни органи, или пък пред защитника си, може да направи това на език, който разбира. Член 3 от Директива 2010/64 регламентира правото на писмен превод на някои посочени неизчерпателно документи от съществено значение, съставени на езика на производството от компетентните органи, а именно всяко решение за лишаване от свобода, всяко повдигнато обвинение или обвинителен акт и всяко съдебно решение³⁴.

63. Освен това член 5, параграф 1 от Директива 2010/64 във връзка с член 2, параграф 8 и член 3, параграф 9 от тази директива предвижда задължение за държавите членки да вземат мерки за осигуряване на устен и писмен превод, достатъчно качествен, за да гарантира справедливо производство, което означава, че този устен или писмен превод трябва най-малкото да позволи на заподозрените лица или на обвиняемите да се запознаят с делото, водено срещу тях, и да могат да упражнят правото си на защита.

64. Макар Директива 2010/64 да възлага на държавите членки по недвусмислен начин конкретно задължение за резултат относно качеството на устния и на писмения превод, тя очевидно им оставя свобода на преценка относно условията и реда за изпълнение на това задължение. Така, обратно на направената в акта за преюдициално запитване преценка, обикновен буквален прочит на член 5, параграф 2 от Директива 2010/64, в който е използван глаголът „стремя се“, разкрива, че създаването на регистър за независими писмени и устни преводачи, които притежават необходимата квалификация, не е задължително. Следователно наличието или липсата на такъв регистър, какъвто е случаят

³³ От акта за преюдициално запитване се установява, че главното производство срещу IS е наказателно производство, започнало с разследване, по време на което той е разпитан от полицейските служби по време на задържането си с помощта на устен преводач, тъй като не владее езика на посоченото производство, а окончателно решение за определяне на вината му за съответното престъпление все още не е постановено. При тези обстоятелства следва да се приеме, че директиви 2010/64, 2012/13 и 2016/343 се прилагат по отношение на заинтересованото лице и по отношение на това национално производство.

³⁴ Вж. в този смисъл решение от 15 октомври 2015 г., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, т. 33, 40, 44 и 45).

в Унгария според изявленията на правителството на тази държава, само по себе си не е определящо за спазването или нарушаването на задължението на държавите членки, посочено в предходната точка от настоящото заключение.

65. Все пак, за да осигури ефективността на правото на достатъчна езикова помощ, Директива 2010/64 задължава държавите членки да предвидят в рамките на производствата по националното право контрол за качеството на устния и на писмения превод. Освен правото да се оспори решението, констатиращо, че устен превод или писмен превод на документите не е необходим, член 2, параграф 5 и член 3, параграф 5 от тази директива гласят, че когато такива преводи са предоставени, заподозрените лица или обвиняемите трябва да имат възможност да подадат жалба, че качеството на устния или на писмения превод не е достатъчно за гарантиране на справедливо производство. Необходимо е също така да се отбележи, че с изключение на инициативата за контрола Директива 2010/64 не урежда реда и условията, при които може да бъде подадена такава жалба. От посочените по-горе членове във връзка със съображения 24 и 25 от Директива 2010/64 следва, че това право на жалба не задължава държавите членки да предвидят самостоятелна процедура или правен механизъм за възражение.

66. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам на първата част от първия въпрос да се отговори, че членове 2, 3 и 5 от Директива 2010/64 трябва да се тълкуват в смисъл, че задължават държавите членки да осигурят на заподозрените лица или на обвиняемите, които не говорят или не разбират езика на наказателното производство, възможността да подадат жалба, че качеството на превода е недостатъчно, тъй като не е годно да им позволи да се запознаят с делото, водено срещу тях, и да упражнят правото си на защита. Член 5, параграф 2 от Директива 2010/64 не задължава държавите членки да създадат регистър на независимите писмени и устни преводачи, които притежават необходимата квалификация.

б) По втората част от въпроса

67. Запитващата юрисдикция се пита за последиците за провеждането на задочното наказателно производство от нарушение на правото на информация на обвиняемия, за когото поради липсата на адекватен устен превод не може да се установи дали е уведомен за подозренията или обвинението срещу него. Според мен този въпрос спада към преценката за зачитане на правото на защита и на справедливо производство, която по необходимост е свързана с правата, изрично предвидени в Директива 2012/13, посочена в текста на въпроса, но се отнася и до Директива 2016/343.

68. Въпреки че запитващата юрисдикция трябва да определи дали разпоредбите на Директива 2012/13 са спазени по делото в главното производство и какви конкретни мерки трябва при необходимост да бъдат взети във връзка с това, Съдът следва да й посочи обективните елементи, на които трябва да се основава тази преценка³⁵.

69. От съображения 10 и 14 от Директива 2012/13 се установява, че целта ѝ е чрез създаване на общи минимални правила относно правото на информация в наказателното производство да доведе до увеличаване на взаимното доверие в наказателноправните системи на държавите членки. Член 1 от Директива 2012/13 гласи ясно, че с нея се установяват правила относно правото на информация на заподозрените лица или на

³⁵ Решение от 5 юни 2018 г., Колев и др. (C-612/15, EU:C:2018:392, т. 81).

обвиняемите относно техните права в наказателното производство и относно обвинението срещу тях³⁶. Тълкуването на член 3 във връзка с член 6 от Директива 2012/13 потвърждава, че посоченото в член 1 от нея право се отнася най-малко до две отделни права³⁷.

70. От една страна, съгласно член 3 от тази директива заподозрените лица или обвиняемите следва да бъдат уведомени най-малко за някои процесуални права, чийто списък се съдържа в тази разпоредба и включва правото на достъп до адвокат, правото на безплатна правна консултация и условията за нейното получаване, правото на информация относно обвинението, правото на устен и писмен превод, както и правото да се запази мълчание³⁸. Когато заподозрените лица или обвиняемите са арестувани или задържани, член 4 от Директива 2012/13 налага на държавите членки задължение да им предоставят писмена декларация, в която се изброяват именно посочените по-горе процесуални права. Член 4, параграф 5 от тази директива гласи, че тази декларация трябва да бъде предоставена на заинтересованите лица на език, който те разбират, а ако няма такава, те трябва да бъдат информирани устно за техните права на език, който разбират.

71. От друга страна, посочената директива определя в член 6 правила във връзка с правото на информация относно обвинението. Член 6, параграф 1 от Директива 2012/13 се отнася до правилото, че заподозрените лица или обвиняемите получават информацията относно престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени, незабавно и с подробности, необходими, за да се гарантира справедливостта на производството и ефективното упражняване на правото на защита. Параграф 2 от същия член се отнася конкретно за заподозрените лица и обвиняемите, които са арестувани или задържани и които трябва да бъдат информирани относно основанията за техния арест или задържане, включително за престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени. Освен това и най-вече по силата на параграф 3 от посочения член, не по-късно от момента на внасяне на обвинението в съда се предоставя подробна информация относно обвинението, включително относно характера и правната квалификация на престъплението, както и формата на участие на обвиняемия.

72. За да се гарантира ефикасността на така уреденото право на информация, член 8, параграф 2 от Директива 2012/13 гласи, че заподозрените лица или обвиняемите или техните адвокати имат правото да оспорят, в съответствие с процедурите в националното право, евентуалния пропуск или отказ на компетентните органи да им предоставят информацията в съответствие с тази директива.

73. На този етап отбелязвам, че макар в текста на втората част от въпроса да се посочва член 4, параграф 5 и член 6, параграф 1 от Директива 2012/13, запитващата юрисдикция описва положение, при което не може да се установи че обвиняемият, който е разпитан по време на разследването в присъствието на устен преводач на шведски език, е бил уведомен устно за подозренията или обвинението срещу него, поради неадекватен превод. Тези

³⁶ Директива 2012/13, която цели да очертае правото на информация на заподозрените лица и на обвиняемите в наказателното производство, е тясно свързана с Директива 2010/64, която дава на същите лица, които не говорят или не разбират езика на съответното наказателно производство, право на устен и на писмен превод на така предоставената информация. Както е посочено изрично в съображение 25 от Директива 2012/13, при предоставянето на информация съгласно тази директива на заподозрените лица или на обвиняемите се предоставя при необходимост писмен или устен превод на език, който те разбират, съгласно стандартите, предвидени в Директива 2010/64.

³⁷ Вж. в този смисъл решение от 13 юни 2019 г., Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, т. 34, 42 и 43).

³⁸ В точка 53 от решение от 19 септември 2019 г., Районна прокуратура Лом (C-467/18, EU:C:2019:765) Съдът уточнява, че лицата, заподозрени в извършването на престъпление, трябва да бъдат уведомени за правата им при първа възможност щом подозренията срещу тях дадат основание на компетентните органи, извън хипотезите на неотложност, да ограничат свободата им посредством мерки на принуда, и най-късно преди първия им разпит от полицията в рамките на производството.

обстоятелства, с които се характеризира случаят в главното производство, според мен определят член 6 от Директива 2012/13 като разпоредбата, която е релевантна за целите на отговора на запитващата юрисдикция.

74. Какво е тогава положението на подсъдим, който, след като е бил информиран за деянията, за които е обвинен в хода на разследването, от устен преводач, по начин, който се счита за неадекватен, е съден задочно?

75. Както се установява от член 1 и от съображение 9 от Директива 2016/343, нейната цел е да бъдат установени общи минимални правила, приложими в наказателното производство, относно някои аспекти на презумпцията за невинност и правото на лицата да присъстват на съдебния процес. Член 8, параграф 1 от посочената директива гласи, че държавите членки гарантират, че заподозрените и обвиняемите имат правото да присъстват на съдебния процес срещу тях. Съображение 35 от същата директива уточнява, че правото на заподозрените и обвиняемите да присъстват на съдебния процес, не е абсолютно и че при известни условия заподозреният или обвиняемият следва да може да се откаже от него изрично или мълчаливо, но по недвусмислен начин. Така член 8, параграф 2 от Директива 2016/343 гласи, че държавите членки могат да предвидят възможност съдебният процес, в който може да бъде постановено решение относно вината или невинността на заподозрения или обвиняемия, да се проведе в негово отсъствие, при условие че, по силата на буква а) от тази разпоредба, заподозреният или обвиняемият е бил уведомен своевременно за съдебния процес и за последиците от неговото неявяване или, по силата на буква б) от посочената разпоредба, заподозреният или обвиняемият, след като е бил уведомен за съдебния процес, се представлява от упълномощен да го защитава адвокат, избран от самия него или назначен от държавата³⁹.

76. Тоест от член 8, параграф 2, буква б) от Директива 2016/343 следва, че е възможно подсъдим да бъде съден в негово отсъствие, стига той да е бил предварително уведомен за провеждане на съдебното дело срещу него и да е защитаван от адвокат, избран от самия него или назначен от държавата. В това отношение според представената на Съда преписка IS, чиято призовка е върната с отбелязване „непотърсена“, не се е явил в предварителното съдебно заседание на 27 ноември 2018 г. и поради поисканото от прокуратурата наказание глоба, съгласно националното право запитващата юрисдикция е длъжна да продължи производството задочно и съответно да се произнесе по вината на обвиняемия, който не присъства, но е представяван от назначен от държавата адвокат.

77. Доколкото условията за задочен процес са изпълнени, което запитващата юрисдикция трябва да провери⁴⁰, нито една разпоредба от Директива 2016/343 не е пречка за изрично предвидената в член 8, параграф 2 от цитираната по-горе Директива 2012/13 възможност адвокатът да оспори пред компетентната юрисдикция начина, по който правото на информация, и по-специално член 6 от тази директива, е приложен в хода на

³⁹ Вж. в този смисъл решение от 13 февруари 2020 г., Специализирана прокуратура (Съдебно заседание в отсъствието на обвиняемия) (C-688/18, EU:C:2020:94, т. 29, 32 и 33).

⁴⁰ Припомням във връзка с това, че тъй като правото на лицето да присъства на съдебния процес, не е абсолютно, в съображение 35 от Директива 2012/13 се посочва, че при определени обстоятелства заподозреният или обвиняемият следва да може да се откаже от него изрично или мълчаливо, но по недвусмислен начин. В съображение 38 от тази директива се допълва, че при разглеждане на въпроса дали начинът на предоставяне на информацията е достатъчен, за да гарантира осведомяването на лицето за съдебния процес, следва да се обръща особено внимание на усилията, които заинтересованото лице е положило, за да получи предназначенията за него информация.

производството⁴¹. Следователно оспорването на редовността на дадено действие или евентуално на производството в неговата цялост може да бъде извършено от адвоката на обвиняемия пред компетентната юрисдикция, която следва да се произнесе в отсъствието на заинтересованото лице.

78. Това оспорване може да се основава на липсата на адекватно качество на устния превод на повдигнатото срещу заподозрян или обвиняем обвинение, каквото се изисква в член 5, параграф 2 от Директива 2010/64. В това отношение следва да се припомни, че под достатъчно качествен устен превод се разбира по-точно устен превод, който позволява на тези лица да се запознаят с делото, водено срещу тях, и да могат да упражнят правото си на защита в съответствие с член 2, параграф 8 от тази директива.

79. Като се има предвид това, струва ми се, че случаят в главното производство поставя и въпроса за обхвата на правото на подсъдимия на информация за повдигнатото срещу него обвинение в рамките на производство, което предвижда възможност за постановяване на решение по същество в негово отсъствие. По-точно възможно ли е нарушеното на етапа на разследването право на информация относно обвинението да бъде санирано на етапа на съдебния процес, воден в отсъствие на обвиняемия? Струва ми се, че прегледът на практиката на Съда води до утвърдителен отговор.

80. Както по същество е посочено в съображения 14 и 41 от Директива 2012/13, тя се основава на правата, предвидени по-специално в член 47 от Хартата, и цели насърчаване на тези права. По-специално, целта на член 6 от тази директива е да гарантира ефективното упражняване на правото на защита и справедливостта на производството и така изрично закрепва аспекта на правото на ефективни правни средства за защита, прогласено в член 47 от Хартата⁴². Обстоятелството, че Директива 2012/13 не предвижда способите, чрез които информацията относно обвинението, предвидена в член 6 от нея, трябва да бъде съобщена на обвиняемия, не би могло да застраши постигането на целта, посочена в тази разпоредба⁴³.

81. Тази цел обаче изисква обвиняемият да получи подробна информация относно обвинението своевременно, към момент, който да му позволи да подготви ефективно защитата си. Така посочената цел и правилното протичане на производството предполагат по принцип и без да се засягат особените или опростените процедури, ако има такива, посоченото предоставяне на информация и възможността за достъп до материалите да се осъществят *най-късно* до момента, когато реално започват пренията относно основателността на обвинението пред съда, който е компетентен да се произнесе по тази основателност⁴⁴.

⁴¹ Съгласно съображение 36 от Директива 2012/13 това право не води до пораждаване на задължение за държавите членки за осигуряване на специална процедура за обжалване, отделен механизъм или процедура за оспорване на подобен пропуск или отказ.

⁴² Вж. решение от 14 май 2020 г., Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376, т. 70 и 71). В точки 72 и 73 от това решение Съдът добавя, че подобно на член 47 от Хартата, който е достатъчен сам по себе си и не се нуждае от уточняване в разпоредби от правото на Съюза или от националното право, за да породи право за частноправните субекти, което те да могат да изтъкват като такова, трябва да се приеме, че член 6 от Директива 2012/13 има директен ефект и следователно в рамките на своята компетентност запитващата юрисдикция следва да вземе всички необходими мерки, за да гарантира пълното действие на член 6.

⁴³ Решение от 13 юни 2019 г., Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, т. 51).

⁴⁴ Вж. в този смисъл решение от 5 юни 2018 г., Колев и др. (C-612/15, EU:C:2018:392, т. 90 и 92).

82. Освен уточняването на последния момент, към който следва да се осигури предоставянето на подробна информация относно обвинението, Съдът посочва, че с предоставянето на тази информация обвиняемият *или неговият адвокат* се информира по-точно за деянията, за които лицето е обвинено, и за правната им квалификация. Възможността за запознаване с тази информация и с тези материали най-късно в началото на пренията е от основно значение за възможността това лице или неговият адвокат да участва пълноценно в производството при спазване на принципа на състезателност и на равни процесуални възможности, така че ефективно да изрази становището си⁴⁵. Съдът уточнява още, че при всяко положение, независимо в кой момент е предоставена подробната информация относно обвинението, при спазване на принципа на състезателност и на равни процесуални възможности, обвиняемият и неговият адвокат трябва по-специално да получат достатъчен срок, за да се запознаят с тази информация, и възможност ефикасно да подготвят защитата, да представят евентуалните си становища и при необходимост да направят всякакви допустими съгласно националното законодателство искания, по-специално за събиране на доказателства. Това изискване означава при необходимост разглеждането на делото да се прекъсне и да се отложи за по-късна дата⁴⁶.

83. Доколкото, както в главното производство, подсъдимият, който не се явява в съдебното заседание, е представляван от адвокат, получил своевременно подробна информация за обвинението, за да подготви защитата, последният следователно има възможност да участва надлежно в пренията, като евентуално оспори законосъобразността на дадено действие и на производството като цяло, както и основателността на обвинението.

84. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам на втората част от първия въпрос да се отговори, че разпоредбите на директиви 2010/64, 2012/13 и 2016/343 във връзка едни с други, трябва да се тълкуват в смисъл, че при обстоятелства като разглежданите в главното производство те допускат възможността за провеждане на съдебния процес в отсъствието на подсъдим, който не говори или не разбира езика на наказателното производство и за когото не може да се установи дали е бил уведомен по време на разследването за подозренията или обвиненията срещу него поради неадекватен устен превод, доколкото адвокатът, който представлява посочения подсъдим, има възможност да оспори редовността на дадено действие и евентуално на производството като цяло поради нарушение на това право на информация. Член 6 от Директива 2012/13 във връзка с член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че допуска подробната информация относно обвинението да бъде предоставена на защитника на съдения задочно подсъдим, преди съдът да започне да разглежда обвинението по същество и да бъдат открити пренията, при условие че съдът предприеме всички необходими мерки, за да гарантира зачитането на правото на защита и справедливостта на производството.

В. По втория и третия въпрос

85. За разлика от първия преюдициален въпрос, възраженията на унгарското правителство по допустимостта на втория и третия въпрос, които са формулирани почти идентично от Комисията, според мен водят до извода за недопустимост на тези въпроси. Всъщност предвид изводите от решение *Miasto Łowicz*, недопустимостта на посочените въпроси според мен вече не оставя място за съмнение. Вторият и третият въпрос представляват

⁴⁵ Вж. в този смисъл решение от 5 юни 2018 г., Колев и др. (C-612/15, EU:C:2018:392, т. 93).

⁴⁶ Решение от 13 юни 2019 г., Мого (C-646/17, EU:C:2019:489, т. 53).

характерен пример за запитванията, които Съдът иска да изключи от преюдициалното производство като противоречащи на духа и на целта на този правен способ, а именно Съдът и националната юрисдикция да постигнат съвместно разрешение на конкретния висящ пред последната спор, при спазване на съответните им правомощия.

86. С втория и третия въпрос запитващата юрисдикция пита по същество Съда дали член 19 ДЕС и член 47 от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат:

- национална система за назначаване на председатели на съдилища, на които е възложено разпределянето на делата, атестирането на съдиите и образуването на дисциплинарни производства, която предоставя на председателя на НССВ — орган, избран от парламентарното представителство — правомощие за пряко назначаване на временно изпълняващи длъжността, като заобикаля процедурата с покана за представяне на кандидатури и игнорира становището на компетентните съдебни органи,
- национална система за възнаграждения, която предвижда възнаграждения на съдиите, по-ниски от тези на прокурорите, и предоставяне по усмотрение на председателя на НССВ и на председателите на съдилища на различни материални стимули в много голям размер спрямо основните съдийски възнаграждения, които така могат потенциално да оказват недопустимо влияние и да засегнат независимостта на съдебната власт.

87. При утвърдителен отговор на тези въпроси от страна на Съда запитващата юрисдикция се пита относно зачитането на правото на справедлив съдебен процес в рамките на съдебното производство.

88. Следва да се припомни, че основанието за отправяне на предвиденото в член 267 ДФЕС преюдициално запитване е не формулирането на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси, а необходимостта от отговор за ефективното решаване на даден правен спор, а задачата на Съда в рамките на преюдициалното производство е да подпомогне запитващата юрисдикция при решаването на висящия пред нея спор. Следователно решението по преюдициалното запитване трябва да е необходимо, за да може запитващата юрисдикция да разреши висящия пред нея спор, и именно когато отговарят на това условие съответните, преюдициални въпроси могат да бъдат квалифицирани като релевантни и да доведат до преюдициално запитване⁴⁷.

89. В случая делото в главното производство е провеждан задочно съдебен процес срещу шведски гражданин, на когото деянието, в което е обвинен, е съобщено по време на разследването от устен преводач, и който е обвинен за нарушение на унгарското законодателство за огнестрелните оръжия и боеприпасите. Тъй като изпитва съмнения относно съвместимостта на националните наказателно-процесуални норми, запитващата юрисдикция поставя на Съда въпроси относно обхвата на правото на устен превод и на информация за обвинението в специфичния контекст на подсъдим, който не се явява, но е представяван от адвокат, положение, което изисква тълкуване на редица разпоредби от директиви 2010/64, 2012/13 и 2016/343.

⁴⁷ Вж. в този смисъл решения от 3 юли 2014 г., Da Silva (C-189/13, непубликувано, EU:C:2014:2043, т. 36) и Miasto Łowicz (т. 44 и 45).

90. При тези обстоятелства очакваните от Съда отговори относно съвместимостта с правото на Съюза, по-конкретно с член 19 ДЕС във връзка с член 47 от Хартата, на националното законодателство относно прякото назначаване на временно изпълняващите длъжността председатели на съдилища от председателя на НССВ⁴⁸ и възнаграждението на съдиите не отговарят на споменатия по-горе критерий за необходимост⁴⁹. С други думи, спорът в главното производство няма нищо общо с унгарската съдебна система в нейната цялост, някои аспекти от която биха могли да засегнат независимостта на правосъдието, и по-специално на запитващата юрисдикция, когато прилага правото на Съюза.

91. Фактът, че може да има материална връзка между спора в главното производство и член 47 от Хартата или дори в по-общ план, член 19 ДЕС, не е достатъчен, за да бъде спазен критерият за необходимост. Трябва също така тълкуването на тези разпоредби, поискано в рамките на втория и третия въпрос, да е обективно необходимо за решението, което трябва да бъде постановено от запитващата юрисдикция, но в случая не е така. Не се установява начинът, по който запитващата юрисдикция би могла да достигне до приемане на решение, необходимо за произнасяне по спора в главното производство, в приложение на насоките, произтичащи от тълкуването на тези разпоредби, с оглед на съдържанието на тези въпроси,⁵⁰.

92. Освен това, макар Съдът вече да е приел за допустими преюдициални въпроси относно тълкуване на процесуални разпоредби от правото на Съюза, които съответната запитваща юрисдикция е била длъжна да приложи, за да постанови нейното решение, обхватът на втория и третия въпрос, поставени по настоящото дело, не е такъв. Също така не изглежда евентуалният отговор на Съда на споменатите въпроси да може в по-голяма степен да даде на запитващата юрисдикция тълкуване на правото на Съюза, което да ѝ позволи да разреши процесуалните въпроси от националното право, преди да може да се произнесе по същество по спора, с който е сезирана. При това положение посочените въпроси нямат за предмет тълкуване на правото на Съюза, което е обективно необходимо за разрешаване на посочения спор, а са общи и следователно са недопустими⁵¹.

Г. По петия въпрос

93. С петия въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 19, параграф 1 ДЕС, член 47 от Хартата и член 267 ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национално законодателство, позволяващо образуване на дисциплинарно производство срещу съдия, с довода че е отправил преюдициално запитване до Съда. Унгарското правителство и Комисията изразяват становище за недопустимост на този въпрос, становище, към което бих могъл да се присъединя по чисто правни съображения въпреки последвалите преюдициалното запитване обстоятелства, които, за съжаление, са особено смущаващи, колкото и да е евфемистичен този израз.

⁴⁸ Отбелязвам, че съмненията на запитващия съдия относно редовността на съдийските назначения са свързани конкретно с назначаването на длъжността председател на Fővárosi Törvényszék (Градски съд Будапеща, Унгария), без да се твърди, че може да се наложи последният да участва в наказателното производство пред посочения съдия, който работи в Pesti Központi Kerületi Bíróság (Централен районен съд Пеща, Унгария).

⁴⁹ Вж. по аналогия определение от 6 октомври 2020 г., Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, непубликувано, EU:C:2020:800).

⁵⁰ Вж. в този смисъл решение Miasto Łowicz (т. 48 и 52) и определение от 6 октомври 2020 г., Prokuratura Rejonowa w Słubicach (C-623/18, непубликувано, EU:C:2020:800, т. 30).

⁵¹ Вж. решение Miasto Łowicz (т. 50, 51 и 53).

94. Всъщност няма спор, че на 25 октомври 2019 г. председателят на Fővárosi Törvényszék (Градски съд Будапеща) приема акт, с който започва дисциплинарно производство срещу отправилия запитването съдия, първи етап от производство, водещо до сезиране на дисциплинарен съд, който може да вземе решение за същинско образуване на производството и налагане на дисциплинарно наказание. Според текста на горепосочения акт, запитващият съдия е упрекван за това, че:

- от една страна, е нарушил престижа на съдийската професия, което е потвърдено по-специално от решението на Kúria, с което преюдициалното запитване е обявено за незаконосъобразно (член 105, буква b) от Закона за статута и възнаграждението на съдиите),
- от друга страна, виновно не е изпълнил задълженията си, свързани с функцията на съдия, в смисъл че от решението на Kúria се установява наличието на основание за отвод на съответния съдия поради персонални оплаквания, насочени срещу някои ръководители в съдебната власт, и че заинтересованото лице е трябвало да обяви това основание за отвод пред председателя на неговия съд и да си направи отвод по делото в главното производство (член 105, буква a) от Закона за статута и възнаграждението на съдиите).

95. На 22 ноември 2019 г., или четири дни след допълнителното преюдициално запитване, председателят на Fővárosi Törvényszék (Градски съд Будапеща) оттегля акта за започване на дисциплинарно производство, което води до прекратяване на това производство, с довода че макар в качеството си на председател на съответния съд да е бил длъжен да образува дисциплинарно производство, интересите на съдебната власт след това са наложили оттеглянето на тази инициатива.

96. Както беше посочено, отхвърлянето от страна на Съда на преюдициално запитване, отправено от национална юрисдикция, е възможно само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси⁵².

97. В това отношение следва да се отбележи, че спорът в главното производство, в контекста на който Съдът е сезиран с преюдициално запитване, не се отнася до започването на дисциплинарно производство срещу отправилия запитването съдия, нито до статута на съдиите и съдържашите се в него разпоредби относно дисциплинарния режим на съдиите. От друга страна, няма спор, че актът за започване на дисциплинарното производство е оттеглен и това производство е прекратено. В този контекст петият отправен до Съда преюдициален въпрос не се отнася до тълкуване на правото на Съюза, което да отговаря на необходимост за решаване на спора в главното производство, и даването на отговор на този въпрос би накарало Съда да формулира консултативно становище по общи или хипотетични въпроси, като възможните психологически реакции на унгарските съдии спрямо дисциплинарното производство, започнато на основание на решението на Kúria, във връзка с отправянето в бъдеще на преюдициални въпроси. Поради това петият преюдициален въпрос би трябвало да бъде обявен за недопустим. Въпреки това предвид сериозността, присъща на акта за започване на производство, което има за цел налагането на дисциплинарно наказание на съдия поради отправено от него преюдициално

⁵² Решение от 19 ноември 2019 г., А. К. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд) (C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 97 и 98).

запитване, струва ми се необходимо в своето решение Съдът да припомни точки 55—59 от решение *Miasto Łowicz*, за да го знаят компетентните национални органи и за да се предотврати всякакво повторение на този вид действия⁵³.

98. От загриженост за пълното изпълнение на задачата за оказване на съдействие от страна на Съда, все пак накратко ще изложа малко вероятния начин петият преюдициален въпрос да се счете за допустим. Мислимо е допълнителното преюдициално запитване да се разглежда като едно цяло, при което четвъртият и петият въпрос са тясно свързани, да не кажа неразделни. С тези въпроси запитващият съд иска да разбере дали може, когато се произнеса по съществуващото на спора в главното производство, в приложение на правото на Съюза да не вземе предвид решението на *Kúria*, като отрази решението по преюдициалното запитване, без да се страхува от възобновяване на дисциплинарното производство, което се основава именно на това решение, като всичко това е процесуален въпрос, който трябва да бъде разрешен *in limine litis*.

99. В това отношение отбелязвам, че изразът „процесуални въпроси от националното право“, използван в точка 51 от решение *Miasto Łowicz*, се характеризира с уместна обща формулировка, като изборът на думата „въпроси“, а не „разпоредби“ вероятно свидетелства за желанието на Съда да си осигури известна гъвкавост при тълкуването на критерия за необходимост по член 267 ДФЕС. Следователно този израз може да обхваща всеки въпрос, който не е свързан с разрешаването на спора по същество, но непряко участва в него, дори и да не попада точно в обхвата на прилагането на изведено от закона или от съдебната практика правило относно предявяването на иск пред компетентния съд, протичането на производството, резултата от него и способите за обжалване⁵⁴.

100. При това положение отговор на Съда на четвъртия и петия въпрос, разгледани заедно, би могъл да предостави на запитващата юрисдикция тълкуване на правото на Съюза, което да ѝ позволи да разреши процесуален въпрос от националното право, преди да може да се произнесе по съществуващото на спора, с който е сезирана. В случая този въпрос е въпросът относно условията за продължаване на наказателния процес в главното производство след решение на Съда, даващо отговор на преюдициално запитване, което е било обявено предварително за незаконосъобразно с решение на най-висшата национална юрисдикция, дало също така основание за започване на дисциплинарно производство срещу отпразилния запитваното съдия. Ако Съдът реши да обяви петия въпрос за допустим, струва ми се, че отговорът по същество се съдържа ясно в точки 55—59 от решение *Miasto Łowicz*.

⁵³ Уместно е да припомня правдивите думи на генералния адвокат Geelhoed в заключението по дело Комисия/Италия (C-129/00 EU:C:2003:656), че националните съдилища „в една държава членка са както гарантите, така и балансаторите в случай на нарушение от страна на други държавни органи на задълженията на тази държава, произтичащи от Договора“.

⁵⁴ Това положение се различава конкретно от това, в което Съдът е приел за допустими преюдициалните въпроси, отнасящи се до тълкуването на процесуални „разпоредби“ от правото на Съюза, които съответната запитваща юрисдикция е трябвало да приложи, за да постанови решението си, както е припомнено в точка 50 от решение *Miasto Łowicz*. Показателно е, че Съдът приема, че изразът „да бъде постановено нейното решение“ по смисъла на член 267, параграф 2 ДФЕС обхваща „всички процесуални действия, подготвящи решението“ на запитващата юрисдикция, като в същото време преценява, че този израз трябва да се тълкува широко, за да се избегне възможността някои процесуални въпроси да се приемат за недопустими и Съдът да не може да се произнесе по тях и да не може да тълкува всички процесуални разпоредби на правото на Съюза, които запитващата юрисдикция е длъжна да приложи (решение от 28 февруари 2019 г., *Gradbeništvo Korana* (C-579/17, EU:C:2019:162, т. 35 и цитираната съдебна практика).

V. Заключение

101. С оглед на изложените по-горе съображения, предлагам на Съда да отговори на Pesti Központi Kerületi Bíróság (Централен районен съд Пеща, Унгария) по следния начин:

- „1) При наличието на норми от националното право относно извънреден способ за обжалване на акт за преюдициално запитване, предназначен за уеднаквяване на посоченото право, член 267 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на такива норми, които позволяват на сезираната висшестояща юрисдикция да обяви този акт за незаконосъобразен, без да засяга неговите правни последици относно спирането на главното производство и продължаване на преюдициалното производство, с мотива че поставените преюдициални въпроси не са необходими за разрешаване на спора и целят да се установи несъвместимостта на националното право с правото на Съюза. Предимството на правото на Съюза задължава националния запитващ съд да не взема предвид тези норми и съдебните решения, които ги прилагат.
- 2) Членове 2, 3 и 5 от Директива 2010/64 на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 година относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство трябва да се тълкуват в смисъл, че задължават държавите членки да осигурят на заподозрените лица или на обвиняемите, които не говорят или не разбират езика на наказателното производство, възможността да подадат жалба, че качеството на превода е недостатъчно, тъй като не може да им позволи да се запознаят с делото, водено срещу тях, и да упражнят правото си на защита. Член 5, параграф 2 от Директива 2010/64 не задължава държавите членки да създадат регистър на независимите писмени и устни преводачи, които притежават необходимата квалификация.
- 3) Разпоредбите на директиви 2010/64, 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година относно правото на информация в наказателното производство и (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство, във връзка едни с други, трябва да се тълкуват в смисъл, че при обстоятелства като разглежданите в главното производство те допускат възможността за провеждане на съдебния процес в отсъствието на подсъдим, който не говори или не разбира езика на наказателното производство и за когото не може да се установи дали е бил уведомен по време на разследването за подозренията или обвиненията срещу него поради неадекватен устен превод, стига адвокатът, който представлява посочения подсъдим, да има възможност да оспори редовността на дадено действие и евентуално на производството като цяло поради нарушение на това право на информация. Член 6 от Директива 2012/13 във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че допуска подробната информация относно обвинението да бъде предоставена на защитника на съдения задочно подсъдим, преди съдът да започне да разглежда обвинението по същество и да бъдат открити пренията, при условие че съдът предприеме всички необходими мерки, за да гарантира зачитането на правото на защита и справедливостта на производството“.